Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026 (HE 99/2025 vp)

Arja Pesonen, ekonomisti, Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy

Hyvinvointialuetalouden tilanne kohentumassa – eriytymiskehitys jatkuu

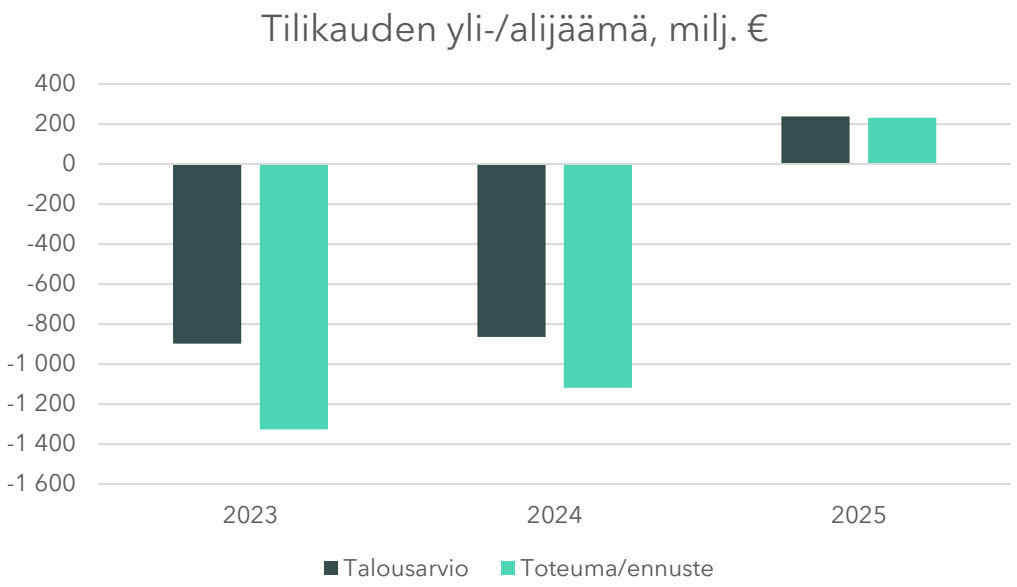

- Kansallisella tasolla ollaan lähellä tasapainoa vuonna 2025 talousarvioiden mukaisesti.
- Aluekohtaiset erot ovat kuitenkin edelleen suuria.
- Puolivuotiskatsauksissaan edelleen 10 aluetta arvioi alijäämäisen kehityksen jatkuvan myös kuluvana vuonna.
- Vuosi 2026 toteutunee lievästi ylijäämäisenä. Monella alueella tulee kuitenkin olemaan mittava ponnistus päästä nollatulokseen ja saada alijäämien kasvu pysäytettyä.

Hyvinvointialueiden valtionrahoitus ei huomioi alueiden todellista kustannustason muutosta

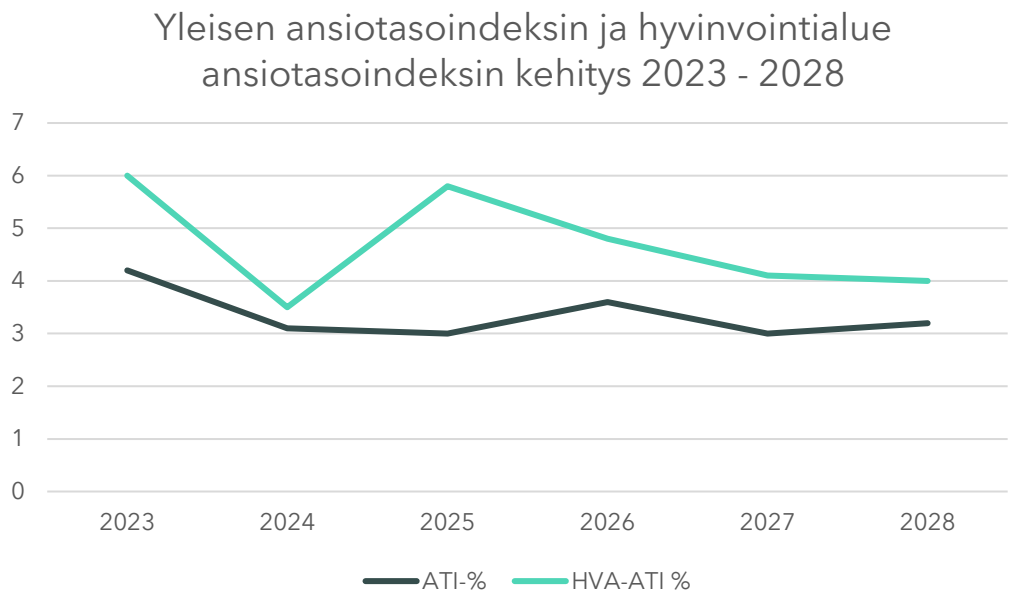

Lähde: Valtiovarainministeriö

- Valtionrahoitus perustuu edellisen vuoden rahoitukseen ja siihen tehtäviin tarkistuksiin huomioiden palvelutarpeen kasvu, kustannustason muutos, tehtävämuutokset sekä jälkikäteistarkistus.
- Kustannustason muutos tehdään hyvinvointialueindeksin mukaisesti. Indeksin laskennassa käytetään yleistä ansiotasoindeksiä, kuluttajahintaindeksiä ja hva-työnantajien sotumaksujen muutosta.
- Hyvinvointialueiden työehtosopimusten kustannusvaikutukset ovat yleistä ansiotason muutosta korkeammat.
- Alueille muodostuu koko ajan lisää sopeutettavaa. Vuonna 2026 noin 190 milj. euroa.

HYVIL

Sopeutuspaineet vaihtelevat merkittävästi vaihtelevan valtionrahoituksenkin johdosta

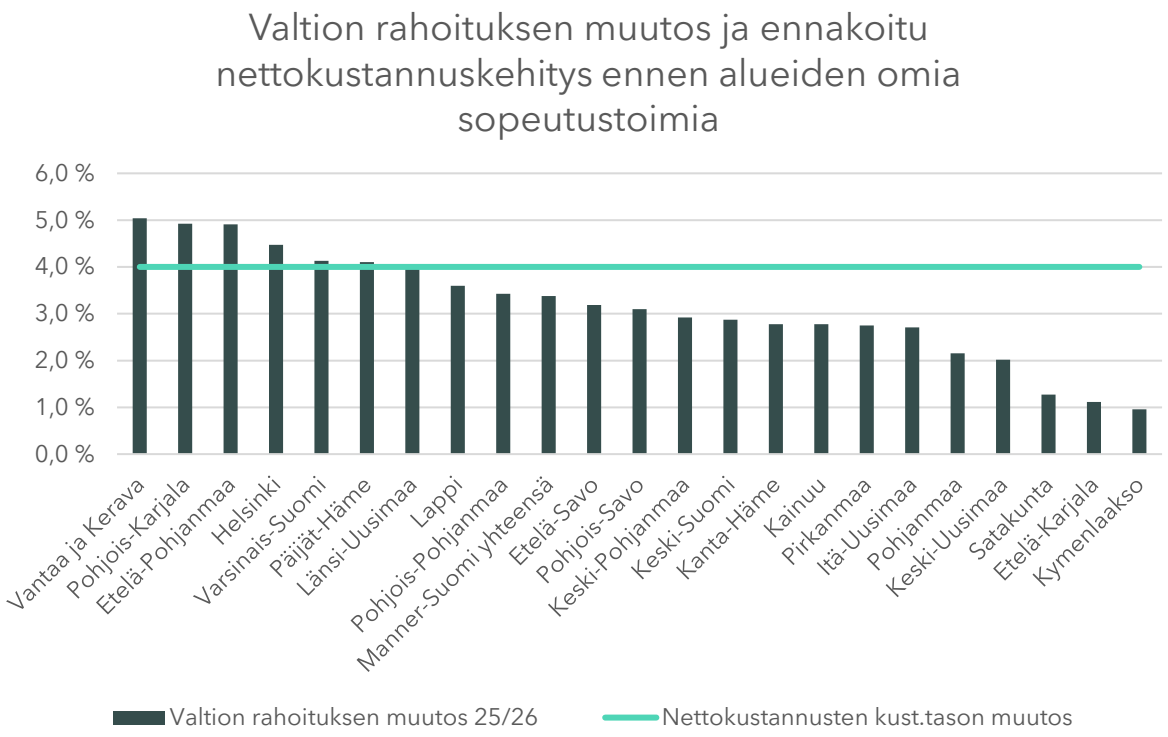

- Onnistunut kustannusten hallinta on keskeistä pitkäjänteisessä talouden hallinnassa.
- Haasteiden koko kuitenkin vaihtelee alueittain merkittävästi ja osalla kertyy koko ajan uutta painetta kustannusten leikkaamiseen tasapainon saavuttamiseksi.
- Vasta sen jälkeen voidaan aloittaa alijäämien kattaminen.
- Valtionrahoituksen aluekohtainen kasvu vuonna 2026 vaihtelee välillä 1,0 % - 5,0%.
- Vastaavat näkymät jatkuvat vuosina 2027-28.

HYVIL

Tehtävälainsäädännön muutosten taloudelliset vaikutukset

- Valtionrahoituksessa huomioidaan hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle kuuluvien tehtävien laajuuden tai laadun muutokset. Muutos voi korottaa tai alentaa valtion rahoitusta. Kokonaisuutena vuonna 2025 rahoitusta vähennettiin 254 milj. euroa ja vuoden 2026 talousarvioesityksessä vähennyksiä on 72 milj. euroa. Osa tehtävämuutoksista lisäsi ja osa vähensi rahoitusta.
- Taloudellisten vaikutusten arviointeihin liittyy aina epävarmuuksia, kuten ao. muutosesityksissäkin on todettu.
- Olisi perusteltua jälkikäteen seurata ja arvioida tehtävämuutosten taloudellisten vaikutusten toteutumista. Hyvinvointialueiden rahoitusta tulisi kansallisella tasolla korjata, mikäli tehtävämuutoksilla ei saavutettu oletettuja taloudellisia vaikutuksia hyvinvointialueista riippumattomista syistä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon erikoistumiskoulutuksien valtion korvauksia ei tulisi leikata

- Valtion korvausta sosiaali- ja terveydenhuollon erikoistumiskoulutuksiin ollaan talousarvioesityksessä leikkaamassa 18,7 milj. euroa eli 17 %.
- Käsillä on sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön merkittävä eläköitymispoistuma lähivuosina samaan aikaan kun sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarpeen kasvu jatkuu.
- Erikoistumiskoulutuksien korvausten leikkaus heikentää alan pitovoimaa ja vaikeassa taloudellisessa tilanteessa hyvinvointialueiden keinoja varautua lähivuosien henkilöstön riittävyyteen.

HYVIL

Kiitos

Arja Pesonen
Ekonomisti
Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy
+358 50 409 0755
arja.pesonen@hyvil.fi

CC BY ND

www.hyvil.fi